„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин
на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 60. У Новом Саду у недељу 17. априла 1888. ГОДИНА XXIII.

РАДИКАЛНА ВЛАДА ПАЛА.

Београд 15. апр. (Брзојав „Застави.“) Радикална влада је дала оставку као што се званично вели, због непотврде закона општинског. Христић је саставио кабинет овако: Председник министарског савета, мин. унутрашњих дела Никола Христић; министар иностраних послова Чедомиљ Мијатовић; министар војни Коста Протић ђенерал у пензији, повраћен у дејствителност; министар правде Ђорђе Пантелић члан касационог суда; министар просвете и црквених послова др. Владан Ђорђевић начелник санитета у пензији и да заступа министра привреде; министар финансије Мита Ракић, начелник статистичког одељења министарства народне привреде.

Председник министарства радикалне владе Грујић, упутио је на председника народне скупштине овако писмо, које је данас прочитано пред народном скупштином у двадесетој редовној седници.

Господине!

Пошто је Његово Величанство краљ изволео изјавити, да није вољан дати свој потпис на закон општински, који је Народна Скупштина решила и на који је влада пристала, и пошто је у данашњем разговору са потписаним председником министарства и министрима спољних послова и унутрашњих дела благоволео у даљем разговору изјавити, да споразум, који је зимус закључен између Његовог Величанства и радикалне скупштинске већине, сматра као да више не постоји, и да по томе тај споразум не везује више ни једну ни другу страну, то је потписати са осталим члановима владе поднео Његовом Величанству оставку, коју је Оно благоизволело примити, о чему част имам известити вас.

Председник
министарског савета, министар војни,
генерал
Сава Грујић.

НЕСРЕТНА СРБИЈА.

Сред ведрог неба, дошао је гром. Данас кад у српској скупштини седе најрадикалнији посланици, дошао је на владу Никола Христић.

Па опет је Христићев долазак природнији од Гарашанинског, природнији и од доласка либерала, ма да либерала има бар 15 у скупштини. Кад се већ не рачуна ни мало са народном већином, кад се парламентаризму пљује у лице, онда је најбољи — Никола Христић.

Године 1883. беше исто тако. Те су године у септембру месецу радикали победили исто тако сјајно, као на последњим изборима. Па и онда је дошао — Никола Христић.

Никола Христић значи: рат народној већини. Енергичнијег, бољег, за тај посао нема у Србији. И кад нема споразума, него се хоће рата, онда оживи Никола Христић.

Ми потпуно појмимо значај данашње Христићеве владе, зато и исписасмо у наслову чланка горње речи. Запитајмо се искрено без завијања: „шта чека данас Србију?“

Прилике су оне исте, које беху 1883. године. Па шта је било онда? Народ је био листом уз радикале, а Христић је требао да створи на изборима већину за себе. И он се поче спремати. Мора се признати, да то није лак посао. Наступила је ужасна стега; но главно је требало тек доћи. Христић је увидео, да он ако хоће да продре на изборима мора чинити онолико насиља, колико не могу поднети они људи, који имају у рукама пушке. И он се пожурио да узме од народа пушке. Један крај Србије се дао изазвати, поп Маринко из Бољевца преплану, и пониче црноречка буна. Христић је буну угушио. Та му је буна дала повода, да радикалну странку обезглави, да њене вође пострелја, разгони и окује у гвожђе.

Шта ће сад бити? Ништа друго, до ли несрећа. Христић не може владати уставно, он ако хоће да добије већину, мора починити толико неправди, да ће се до неба чути, мора починити толико незаконитости, да ће народу јурнути крв у лице, па можда некима и прекипети.

Јадна Србијо! Бију те у лице, а ако се огорчиш на то, онда си бунтовна, онда твоје синове апсе и стрељају. Зар ово што се јуче догодило, и што се сутра мора догодити није изазивање, зар то није дражење оног кукавног народа?

С тога отворено велимо: По нашем мишљењу поштенији је отворен апсолутизам, поштеније је рећи: „Укида се устав и владаће се без обзира на народну вољу!“ То мање изазива народ, него Христић. Јер кад је апсолутизам, онда народ зна да нема права избора и мешања у политику, онда народ не носи одговорност ни за шта. Ал овака остаје на народу одговорност; њега зову на биралиште; њему остављају неке слободе, а кад хоће то своје право по души да врши, онда му ломе душу, онда га апсе, стварају му кривице. Ми и по други пут питамо: Зар то није изазивање народа, зар то не значи бацати у народ угарке?

Радикалној влади не може нико замерити што је отступила, нико, што није још и даље попуштала. Радикали не могу радити као конзервативци, то је свако могао предвидети. Међутим се мора признати тој влади, да је попуштала докле год је могла, жртвовала је чак понешто од свог начела, само да јој се не пребаци како је крута, како неће да зна за споразум, те да се не рекне, да с тога бајаги мора да долазе на владу странке, које нису омиљене народу. Но да кабинет Милосављевића ради онако, како би радио Гарашанин ил Христић, то нико од њега није могао захтевати. Радикална влада је пала с чашћу и образом, даље попуштати није могла, није смела.

А за ово црно доба, које ће сад морати наступити у Србији, нека да бог, да онај искија, који буде томе крив.

Зашто је пало министарство у Србији?

Ко хоће да реши ово питање, тај треба да буде најпре на чисто тиме: „Зашто је пре једанајст месеци пала напредњачка влада?“

Напредњачка влада пала је не због тога, што у земљи није имала поверења. Она је скоро пуних 7 година владала без поверења народњег. На жалост народно поверење и неповерење није се узимало у обзир. Напредњачка је влада пала, што се у новчаним питањима тако заплела, да није могла даље владати. То се показало најбоље онда,кад је дошла савезна влада.

Министар финансије Вујић образовао је читаву комисију и та је комисија имала месецима посла док је колико толико довела ствари у ред. Чак ни књиге нису тачно биле вођене. Није се знало колико има Србија дуга; није се знало колико и кад стижу плаћања; гомилао се дуг за дугом; годинама није напредњачка влада плаћала интерес, и у таквим приликама она беше изгубила сву веру, свако поверење код својих повериоца. Касе беху празне; она је требала новаца и тога новца није могла наћи. Чак и „Ландербанка“ није више хтела знати за пријатељство, јер пријатељство престаје у свету кад се тиче новца. Повериоци Србије не само што не хтедоше знати за нов дуг, већ просто не хтедоше даље подносити неуредност у плаћању интереса и то је био главни узрок што напредњаци нису могли даље.

Да није тога било, они би бог зна докле владали, јер њихово начело беше: „У нашим је рукама сила, а коме се не допада, нек нас тера ако сме.“

Дошла је савезна влада, па онда влада чисто радикална. У обе те владе био је министар финансије Вујић, човек даровит и енергичан, који је за кратко време умео да доведе колико толико у ред финансијску бруку. Он је наишао на поверење у новчаном свету и он је заиста отклонио од Србије опасност најгрђег банкротства. Данас су бар књиге у реду; данас се зна колико је и коме је шта Србија дужна; дакле се зна шта има и шта нема; кад стижу плаћања и т. д.

Скупштина за време савезне владе није оптужила напредњачко министарство, и сад кад је финансијско стање бар и крупнијим стварима уређено, могу опет владати напредњаци бар неко време као и пре. Финансијски заплети довели су бившу опозицију на владу, финансијски расплети — срушили су је. „Опозиција је своје учинила, сад може ићи.“

У колико се финансијско стање Србије поправљало, у толико су радикали — слабили. Но они су попуштали. Хтели су да учине колико се може; хтели су да покажу, бар нешто. Није ишло!

Закони, које је донела радикална скупштина и који осигуравају народу бар нека права, нису добили краљеву потврду. Тада се тражило од радикалне скупштине, да преко реда вотира буџет, па да онда „ради даље“. Радикални посланици су то у клубу одбили. Они су хтели да учврсте најпре најнужније народне слободе, да спреме све за промену устава, па да онда тек обвежу народ на нова плаћања. Да раде обратно, то нису хтели, јер су можда осећали, кад вотирају буџет, да ће постати за неко време излишни и онда би се цео њихов рад састојао само у томе, што су обвезали народ на плаћање, а не могоше да му израде никакве олакшице. С тим се сложила и радикална влада. С тога је та влада и пала. Пала је, што је хтела пре свега народне слободе да учврсти, хтела да подигне потрошарину, против које се подигла аустро-угарска дипломација. Њој је стављен ултиматум: „Све на страну а буџет преда се, или — иди“. Она је — отишла.

Онога дана, кад је радикална влада поднела оставку, скупштина је једногласно закључила, да монопол дувана пређе у државне руке.

Силно је, од великог је уплива друштво, које је држало у Србији монопол

ЛИСТАК.

ЗОЛИНА ДРАМА „RENÉE“.

Зола се бацио и на драмску књижевност. Мора се признати, да је и у драми исте среће, као и у роману. Његов драматизовани „Ventre de Paris“ постигао је лепе успехе, но још лепше најновија му драма — „Renée“.

„Рене“ је први пут представљана у Паризу, а сад је већ и до Америке дошла. Пре но што је ова драма прешла преко позоришних дасака, писало се о њој много. Противници Золина натурализма плашили су позоришне интенданте, да би представљање „Рене-а“ значио атентат против публике. Но зато је „Рене“ ипак представљан у Водвиљском позоришту пред пуним клупама.

*

Садржај ове Золине драме је чудан, збиља необичан. Ево шта о њеном садржају читамо у једном париском листу:

Завеса се диже и ми видимо салон господског дворца. Власник његов, умировљени виши чиновник Шател (Bérand du Chatel) натмурено седи за писаћим столом. Ту је пребдио ноћ, уређујући рачуне мираза његове ћерке. Свршио их је па зове к' себи ћерку.

— Рене — рече јој — ти си ми била сва срећа. Ти једино дете од жене коју сам волео и изгубио, дала си се преварити, као каква девојка са улице. Не одговарај ништа, не правдај се, нећу да знам ништа о тој пријавштини. Нека буде твој онај човек, коме си се поверила. Шта ћеш више? Имаш од мене 300,000 франака — ево их. Твој мираз од по милиона франака предаћу ти мужу. Иди, не треба — понављам — никаквог објашњења. Требао сам предвидети, шта ће се догодити.

За овим улази неки пријав, рђаво одевен човек. Зове се Аристид Сакар. Има му око 40 година, удовац је и има 10-годишњег сина. Он је онај, који је тобож' преварио, одмамио Рене. Јер она је невина, бар у односају према Сакару. Она је тврдоглава, неће да оцу призна свој грех, почињен са другим човеком, већ постаје Сакарова жена — против своје воље, а по „мудром“ савету гувернанте. Удајом ће се — вели — рехабилитирати. Кад је Рене пристала на савет гувернанте — mademoiselle Chuin — отишла је сва Сакару са речима: Оћете ли узети девојку са по милиона мираза? њена прошлост није додуше сасвим најлепша. — Наравно да је Сакар пристао.

Шател свршава укратко са Сакаром. Говори с њим, као са каквим простим зликовцем, ал' му зато предаје мираз од 500,000 франака. Сакар остаје сам са Рене, која сад први пут види свог будућег мужа. Девојка се заверi да ће само пред светом бити Сакарова жена, а овај се засада, одриче свих права, која му као супругу припадају.

Довде први чин или пролог драме. Кад се по други пут диже завеса, прошло је десет година у животу драмских особа. Аристид Сакар постао је богат и моћан човек. Сваки се клања пред краљем берзијанске спекулације, — па чак и министар финансија стоји му у предсобљу. (При првој представи ове драме био је у позоришту и француски министар финанција, па се слатко смејао овој смелој инвенцији Золиној). Само се Рене опире свом мужу Сакару. Живи безбрижно, троши ал' Аристид Сакар јој је ипак само „пред светом“ — муж, у њеној близини налази се и један удварач младић од двадесет година, ограничен, покварен. То је син од Сакарове прве жене. Он је Рени пола брат, пола удварач. Она и сама не примећује како 'се заљубила у своје — пасторче! Рене постаје неверница, по принципу наслеђа (par l' hérédité du sang).

Јунакиња Золина тек онда примећује своје осећаје, када Сакарова сина оће да жене с' једном богатом Шветкињом. Рене признаје свој односај према младом Сакару свом оцу, који се сасвим одсрдио. Отац оће да спасе своју кћер и пожурује женидбу младог Сакара са Шветкињом. Но узалуд. На крају чина Рене пада у наручја младог Сакара предала му се сва.

У трећем чину, видимо грешну жену у великом очајању. Гризе је савест, а муж је уверава о својој љубави. И стари Сакар је збиља воли, гори од жеље, да му она буде збиља — права жена.

А она?

Она лудује за сином и не слуша старца. „Вараћу га и даље!“ узвикује она, кад се старац удалио. И завеса опет покрива ствари, које се само у Кини износе на позорницу.

У последњим чину, млади Сакар је већ туробан своје мајехе. Отац и муж, стари Сакар, долази у женине одаје. Рене скрива — пасторка у побочну собу. Старац јој јавља да је женидба младог Сакара и Шветкиње свршена ствар. Рене отвара побочна врата, па на прагу, између оца — мужа и сина — убија се из револвера. Овим се свршава парче.

*

„Рене“ је много боље израђена драма од „Ventre de Paris-a“. Сви признају, да је Зола необично јаку драмску снагу развио у појединим појавама „Рене-а“ и да му је ова драма боља од свих досадањих. Но било их је који су комад нападали. Тако је чувени Сарси (Larcey), протеже руске књижевности у Француза, ког радо називају „краљев француских критичара“, напао у „Тану“ (Temps) Золину „Рене“. Но Зола му је у „Фигару“ одговорио и утукао га.

„Рене“ је спашена њој је осигурано место на француској и светској позорници. Кад се Золина лошија драма „Ventre de Paris“ још и сад држи на позорници (представљана је досад само у Паризу 160 пута), држаће се „Renée“ још — дуже.

Такав је данас укус у Француској.

дувана. Министар финансије Вујић умео је то друштво „Лендербанку“ да притегне за уговор тако, да је она напослетку пристала, да поврати Србији право на монопол. То није радо учинила. Под напредњачком владом не би никад учинила, јер је под оном владом могла радити како је хтела; радикали је притискоше, да се строго држи уговора, а то је било тешко...

И радикална влада паде баш оног дана, кад је уговор у скупштини раскинут. Управо, скупштина се пожурила, да јој раскид тог штетног уговора буде последња реч. Сад је свршено! Но ко зна, нису ли Лендербанци и њеном упливу помршени рачуни, кад се скупштина онако журила. Или ко зна, није ли можда та журба скупштине била узалудна, јер ће може бити монопол дувана поново прећи посредно или непосредно у руке „Лендербанке?“

Српски црквено-народни школски савет је проговорио.

Данас, 14. (26) априла састао се српски народно-црквени школски савет да коначно утврди представку на хрватски сабор у ствари ревизије хрватскога школскога закона од године 1874.

Пошто је у тај исти дан одржана и конзисторијална седница, то Герман није председавао школскоме савету, него конзисторији, знак, да му је више стало до конзисторијалних сплетака, него до најживотнијега интереса српскога народа у Хрватској. Овом приликом председавао је даклем школскоме савету др. Ника Максимовић.

Главни школски референт Ђорђе Вукичевић прочитао је у овој седници свој нацрт представке, која би се имала упутити тројединичком сабору. Представка је као што смо извештени исцрпљиво написана, и са одушевљеним речима заступају се српске народне школе у Хрватској, а осуђује меморандум српскога клуба, ако и не отворено, али толико скривено, да ће понајприје они осетити, којих се тиче.

Српски клуб у своме меморандуму изричито је нагласио, да је земаљски закон од 1874. године интересе српске школе и Србе у знатној мери узнемирио, — па ипак неким непојмљивим путем дошао до тога закључка, да одлучно стане на противаутономно и противнародно земљиште тога закона и аутомне тежње српскога народа обележи као неоправдане и посебне.

Ово је први случај, да се тако што догодило у крилу српскога народа, а у других народа и вероисповеди такога случаја до данас нити је било, — нити ће бити.

Према овоме становишту српскога клуба, заузео је школски савет сасвим противно аутономно становиште, и на томе темељу иште, да се хрватски школски закон преиначи, али тако, да не вређа привилегијално-повесничко и традиционално право српскога народа.

Школски савет је дакле дезавуисао — утерао у лаж српски клуб као да су оно српске жеље, што су у меморандуму назначене, и да бог сачува српски народ од свакога добра, што му Срби заступници на хрватском сабору хоће саде, које милом, које силом да наметну.

Жеље српскога клуба — а никако жеље српскога народа могу се поделити у две врсте. Иште се с једне стране, да се нека определења хрватскога школскога закона изведу, а с друге стране, да се неки параграфи надопуне.

Сада ми питамо, ако је један закон добар као што је српском клубу тај хрватски школски закон добр, — а не извађа се као што треба, онда била би дужност тих Срба посланика, да на хрватском сабору позову земаљску владу, да тај закон извршује, а не да подносе приликом ревизије тога закона своје тегобе, које се том приликом не могу у обзир узети. — Ово ћемо са једним примером разјаснити. — У §. 6. хрватскога школскога закона наређује се: „у пучкој школи учитељ мора бити оне вере, којој припада младеж школу полазећа“.

Против одредбе овога закона земаљска је влада постављала католичке учитеље у школама, у којој су сама српска деца. Ову повреду закона зна српски клуб врло добро, али није имао одважности, да због тога земаљску владу у сабору на одговор позове, него је у своме меморандуму означио, као своју прву жељу, да се строго мотри на извршење параграфа 6., — па шта ће на то казати у хрватском сабору? Устаће предстојник одјела за богоштовље и наставу, па ће казати: ако влада неизвршује строго тај §. 6., — изволте господо конкретне случајеве показати, али овако та ствар не спада на ревизију школскога закона.

Исто тако жели српски клуб, да се строго врши §. 9. истога закона. — Ама људи божији, — није сада реч о вршењу закона, — него о ревизији — о донашању новога закона.

Но сада чујмо тек мудрост српскога клуба. §. 24. хрватскога школскога закона заповеда, да свако место где има барем 40 деце школу полазити обвезане, мора имати опћу пучку школу, и ово наређење закона убило је у главу српске школе у Хрватској. Па гле чуда, српски клуб не предлаже да се тај §. збрише, него да се надопуни (дакле иначе §. да остане у својој важности) да се за будуће оставља опћинама на вољу подизати и уздржавати, место опћих пучких школа и вероисповедне школе, — е како је то могуће, није ли тиме српска школа сасвим илузорном постала.

Нека су доста и ови примери, а ваљда нам није ни нужно рећи, да у целом том меморандуму нема ни једне тачке, која ће бити српској школи у Хрватској од користи.

Све је ово темељито разложено у представци школскога савета, и ова представка ваља да буде програм свима Србима у Хрватској, око кога ваља да се искупе сви искрени родољуби противу лажних фанфаронера. Али круна је свима овим жељама српскога клуба, да се код одела за богоштовље и наставу постави један Србин референт за српске просветне ствари.

Српски сабор упео се из петиних жила, да ослободи своју автономију, дакле и своје школе од сваког туђег утицаја, а Срби посланици на хрватском сабору, навалице подвлаче се под скут милостиве земаљске владе, зарад једног тањирића сочива, — зарад једног Србина чиновника.

Истина да су сада у дванајстом часу и сами увидили, да је то мало и сувише напуштања свога права, али се један кум тога меморандума извињава у „Српском Дневнику“, да се тај референт установљује управо за комуналне школе у којима има српске деце, а не за вероисповедне; међутим препоручујемо томе куму, да мало боље завири своме кумчету у пелене, па ће видити, да тамо није реч о комуналним, већ о вероисповедним школама.

Према свему овоме, српски школски савет изјављује своју жељу, да се ревизија школскога закона хрватског обави таким начином који неби вређао народну автономију српскога народа, а особито да се том приликом избегава све, што би било противно нашој автономији, и што би управу и надзор автономни власти, које онемогућило, које сасвим уништило.

Представка школског савета држаће се дотле у тајности, докле се у хрватском сабору не поднесе, те тако вам до данас не могу више јавити, до ли ово.

Свакојако пак можемо бити задовољни са радом наше највише школске власти. Требало би, да Срби посланици на хрватском сабору, окану се свакога самољубља и да добро проуче ту представку, те ако имају родољубља у себи, да се у последњем часу поврате на прави пут, — пут наше српске народно-црквене автономије.

Политички преглед.

Босна и Ерцеговина. Колико смо извештени, сарајевска влада намерава подићи код велике земаљске робијашнице у Зеници фабрику за артију, те је већ почела набављати потребно градиво за артију. Мисли се да ће осуђеници радити у фабрици. — У босанској Крајини влада глад, те се приређују јавне забаве у корист страдалника. По Посављу опет досадни вода. Много је страдао Босански Брод и још нека места, те се и тамо приређују забаве у корист оних, којима су пропале куће и иметак.

Из Угарског сабора. У седници од четвртка био је на дневном реду законски предлог о изузетном позивању резервиста прве и ерзац-резервиста потоње три године у активну службу. Том приликом је министар домобранства Фејервари јасно протумачио, куд се смера са таквим законом. Протумачио је тај закон онако, као што га је одмах у почетку, чим га је влада поднела, цео свет стао да тумачи и као што се друкчије и не да тумачити. Истина, министар Фејервари говорио је о разним случајевима, који могу наступити, а због којих је такав закон нуждан, али је на крају крајева признао и то, да је тај закон предрадња мобилизације наше војске у оним крајевима, који су ближе руској граници. Кад је Фејервари то признао, није ни Тиса имао куда, него је и он изјавио, да тај законски предлог не значи продужење војне службе, већ предузимање мера за осигурање, али без икаква шума. То ништа друго не значи, већ ако не сасвим а оно бар колико толико да изједначимо своју војну снагу са руском војном снагом на руској граници. Само шта ће то стати нашу државу. Посланик Болгар доказао је, да ће се тим законом повисити наша војска са 150.000 људи, а то ће опет у најбољем случају стати нашу државу 15 милијона више. Опозиција ће предложити, да тај закон не важи више од 2 године, како доцније, кад пређе опасност од Русије, не би могли повећавати војску и рок службе.

Хапшење и бегство Петра Узелца.

Од г. Пере Узелца члана нашег народног црквеног сабора добили смо данас из Атине извештај о његовом цариградском затвору, о ком су страни листови толико много говорили. Између осталог пише нам он ово: „Дана 4. марта пријави се у моме стану један турски чиновник, који је за тумачење страних језика придодан гувернеру Пере, Арифи паши, и саопшти ми, како ме паша жели видети, те да к њему у Галата Сарај дођем. Како сам посла има, то сам замолио чиновника, нек ме код паше извини, а ја ћу кроз један сахат доћи. Чиновник одговорио ми је, да ће то учинити, и да ће опет по мене доћи, кад му паша време за моју посету одреди. Кроз један сахат пријавио се опет исти чиновник, и позвао ме, да идем, јер ме паша чека. Кад сам у Галата Сарај дошао, и у гувернерову собу ступио, затекао сам ту пашу и читаво јато ефендија, који су ме турски и француски поздрављали. Сам паша, ког сам ја од пре познавао седео је намргођен, па како обично хришћанима у очи не гледа, то је дао руком знак да седнем. Паша говори само турски и држи се достојанствено као неки султан из старог времена.

И ако толико турски знам, да могу на питања одговарати, то је паша позвао европског преводника, и отпочео је преко њега, да ме које шта пита. Преводник говорио је с пашом турски а мене је питао француски и паши све по турски тумачио. Ја сам одмах приметио, да није чист посао, и да ту има нешто крупнога.

Али како сам знао да ништа урадио нисам, због чега би могао бити кажњен, то се ничега бојао нисам. Кад је паша био готов са својим питањем, ја сам се обратио њему, и замолио га, да ми каже: Што то све значи и зашто ме је звао? Паша није ми гледао у очи, него се од мене окренуо па ће ми рећи: „Турска влада нема ништа против вас, али има једна страна држава, која захтева, да вас преслушамо, и ми то морамо чинити!“ Кад сам то чуо, ја сам паши смело ревао, како тек сад видим, да је турска влада на врло ниске гране пала, и да врши дужност европског пандура и полицаја. Паша погледао ме је, и ваљда сам му дирнуо у његов турски понос, променуо се у лицу и рече ми: „Верујте ми, да то све није од мене, него ми је тако наређено, и ја морам извршавати што ми се нареди!“ Паша саопшти ми још и то, како мора у моме стану преметачину предузети, и узаптити све артије и књиге које се нађу, а док то буде, да ја остајем у притвору. Ја сам му и на то одговорио, да се непротивим, што ће мој стан пребрати и артије запленити, јер у мене ништа нема, што би турском закону и турским државним интересима противно било. Отишли су пребрали мој стан, запленили пуну врећу артија књига и новина. Српски, руски, немачки и француски преводници већ су чекали, који су сваки по својој струки писма и артије прегледали читали и паши садржај казивали, који је све бележио, и на артије турски број метао. Кад се и то свршило, и кад се баш ништа није нашло, за што је турско око запело, то ми је паша саопштио, како морам до решења у притвору остати, и да ће се моја ствар брзо свршити. Одведу ме у једну собу, и даду ми три стражара, који су у истој соби седили. Било је забрањено самном говорити, још мање кога пуштати, да ме виде. Ту су ме држали три дана и три ноћи, и бадава сам ја захтевао, викао, лармао и псовао, да ме пред пашу пусте, да га питам, што све ово значи. Место да ме пред пашу позову, саопште ми у вечер, да ће ме у Стамбул у главну полицију, где је уједно и министар полиције превести, и да ће се ту моја ствар свршавати и решавати. Морам још и то приметити, да су ми у Галати Сарају исти стражари силом одузели, што сам новаца и од вредности при себи имао, и запретили су, ако то коме кажем, да ће ме убити. Видио сам на што је спала царевина цара церева, и брата сунчева, и ћутао сам, јер сам знао да је турска правда у топузу. Онај тренутак искакали су ми пред очи јуначки Црногорци, Карађорђе, Милош, и славни Руси, који су Турке таманили, и хтели да престане оно живити, и у Европи постојати, шта за живот створено није. Бог дао Русима здравље и срећу, што су Азијате више реди потукли и што су падишину царевину до данашњег стања довели.

У вечер у десет сахати стрпају ме у затворена кола, и у пратњи четири коњаника, и два жандара преведу ме у Стамбул, и одведу ме место у главну полицију, у болницу централне турске тавнице која је преко пута од свете Софије. Ту ме на ново преберу, и као гладни вукови или гавранови одузму ми, што ми је од првих разбојника остало. Даду ми посебну собу, у којој је био на полак европски, а на полак турски намјештај. Ту нађем једног Босанца, који је на робију осуђен и с којим сам се одмах упознао, и он док је самном поговорио рече „за Бога шта Москов уради, и за што није ову државу до краја ископао, и ово гњездо развалио!

Ту сам остао равно 27 дана без да су ме више звали, и да сам кога виђао. Многи моји пријатељи све су употребљавали, да ме избаве, да ме виде, и да ми олакшају. Заступник кнеза црногорског г. Пламенац све је употребљавао и многе прагове обијао, како би ми помогао, и како би нешто о мени и моме страдању дознао. Многи пријатељи слали су ми новаца, и других ствари, од чега мени ни десето није достављено. Турци одговорили су г. Пламенцу, како сам ја њихов гост, како ми је добро, и како ће се моја ствар брзо извидити! Г. Пламенац знао је шта пише владика у „Горском Вјенцу“, „нико крупно као Турци не лаже!“

Место свега обећања и другог јављa се 13. марта један турски ефендија и с њиме драгоман аустро-угарског конзулата, и ефендија саопшти ми, како ме турска влада неће више да у Цариграду трпи, јер јој је познато, како сам 1875.—6. у Босни био предводитељ устанка, и како ни сад нисам турској царевини пријатељ, да ме Аустрији изручује, и да ће ме одма на аустријски пароброд који за Трст креће, превести! Видео сам и знао сам све што ми је требало знати. Знао сам и то, да је бугарски агент др. Вулковић све могуће употребљавао да ме код Турака осумњичи, јер је мислио да ја у договору с г. Цанковом, с којим сам у једној кући становао, све радим.

Било је три сахата, кад су ме на аустријски пароброд „Аполо“ довели, а у 4 сахата исти пароброд креће. Нисам знао да ће ме аустр. конзулство под стражом и као робијаша пратити, него сам мислио, да ће ме команданту пароброда предати, и да ћу на поштену реч путовати. На пароброду затекао сам конзула, и још неке чиновнике из конзулства, а ту је био и Турчин конзулски кавaз, који ће ме пратити и чувати. Захтевао сам, да по моје ствари у мој стан пошаљем, и да неке моје пријатеље видим и новаца за пут узмем. Конзул не даде да по ствари пошљем, још мање да кога видим. Пароброд је кренуо, и ја на њему без мојих ствари, без хаљина и средства. Случајно нашао сам на пароброду једног Грка из Крфа, ког сам одавно познавао, а њему било је о моме затвору познато, јер су о томе грчке новине опширно писале. Он ми је одма пришаптао, да ћу се, ако желим, у Пирезу или Крфу, где пароброд пристаје избавити моћи, и да ће он, ако иначе не буде, на пароброд 50 Грка довести, који ће ме отети. Ја му рекох да се желим избавити. У Пирезу пође нам за руком, да на врло једноставан начин умакнем. Кавaз Турчин, који ме пратио, заспи, Грк пријатељ најми чамац, који ме је од јутра до подне на басамацима пароброда чекао, и док сам на чамац ступио, одвезли су ме на крај, а грчка влада пружи ми заштиту и одбије рекламацију аустријског конзула, да се на пароброд повратим.

Још ми је непознато зашто је конзулство у Цариграду против мене радило. Ја сам живео у Цариграду две године, па и оно ме конзулство на свакоме кораку пратило, то опет ништа по среди нема, да се на мене жали. По свој прилици све је потекло из Босне, и рађено је мимо владе у Бечу, јер би се влада једва упуштала у подобне послове!“

У Атини 10. марта 1888.

Петар Узелац.

Српска народна скупштина.

ЧЕТРНАЈЕСТИ РЕДОВНИ САСТАНАК.

Београд 9. априла 1888.

На овом редовном састанку је био на дневном реду предлог о новом премеравању земљишта.

Известилац др. Лаза Пачу чита извештај финанцијског одбора, који предлаже да скупштина реши, да се министар финанција умоли да поднесе формалан предлог за поновни пример и класификацију земљишта.

Мин. финанција вели, да је ово питање веома озбиљно, јер је учињена народу велика неправда, при оцењивању и премеру земљишта, те је неком стављено да има 50 хектара а у ствари има 5 или 10. Народу није тешко плаћати 4 динара за хектар земљишта, али му је неправо плаћати на оно, наштa нема. Обећава, да ће образовати сталну комисију од стручних људи при министарству финанција, која ће на захтев појединих срезова, са српским изасланицима већи да премери и оцени неправду

учињену у премеривању и класификацији. Поред тога могу се узети у помоћ техничари са велике школе са њиховим професорима, кад иду на ексурзије и официри. Општи премер стао би нас по милијуна динара, а овај новац због нашег финанцијског стања није могуће набавити. Тај премер за 10 година би се тек могао извршити.

Радисав Митровац вели, да је овај премер нуждан. У Босни премеравају земљиште официри, па зато треба, да се и код нас то чини.

Известилац др. Лаза Пачу: Нама су нужни тачни премери, јер се народ непрестано жалио на несавестан и нетачан премер од 1884 год. где је партијска страст чинила све и сва. Треба усвојити општи премер по једном плану, а кад се буде поднео формалан предлог о томе, онда ваља дебатовати, одкуда ће се то плаћати. Решити о том треба у начелу.

Министар финанција: Лако је рећи општи премер земљишта, али је то тешко извршити, јер за наше прилике трајао би катастар 10 год. За сад је најбоље да се образује комисија, јер је потребно одмах помоћи оним људима, којима је учињена неправда.

Св. Карапешић тражи да се на молбама за поновни премер не наплаћује никаква такса.

Скупштина усвоји мишљење финанцијског одбора.

Састанак је закључен у 1 час по подне.

*

Петнајсти редовни састанак.

Дневни је ред закон о војсци.

Известилац војн. одбора Милутин Марковић чита извештај војног одбора, који предлаже да усвоји овај закон са одборским изменама.

Ан. Ратарац вели, да је земља опкољена непријатељима, па је нужна одбрана. Овим се пројектом иде да народна и стајаћа војска буде права војска. Народна војска треба да се повећа, а стајаћа данашња није школа већ касарна. Стајаћу војску ваља смањити, а народну увећати. Ми се ненормално развијамо, јер трећину нашег буџета гута војска, а буџет просветни износи четвртину војног буџета. Тражи да се смањи рок у војсци на годину дана.

Сима Несторовић примећује, да се не види, колики је број официра. Тражи да се укину додаци официрима, а да они осећају данак. Противан је приразу на одело за народну војску.

Известилац. Пре неколико година је укинута народна војска, коју је народ тражио да се подигне. Стајаћа је војска школа за народну војску. У закону о војсци не долази број официра и војске, већ се то уређује краљевом уредбом. Порез за одело народне војске је отпао.

Радомир Протић је противан стајаћој војсци а тражи да се бар уполови, јер су сви Срби војници.

К. Таушановић пребацује неконзеквентност Ратарцу, који признаје да смо окружени непријатељима, а тражи да се укине стајаћа војска, која је школа народној војсци. У народну војску долазе млађи војници, који су извежбани у стајаћој војсци, који ће обучавати народну војску. О броју официра долази у закон о формацији војске, где ће се стати на пут безбројном умножавању чинова.

Јован Ђаја вели, да је Србију ослободила народна војска. Установљење народне војске је народ обрадовало, али је она против устава укинута. Према релативној снази војске осталих народа српска је мала, па јој нужна помоћ народне војске. Ваља примити овај пројект, којим се поред установљења народне војске помаже још и народна индустрија.

Министар војни објашњава историјски постанак народне и стајаће војске. Стајаћа војска за време првог рата за ослобођење није имала важну улогу за себе, то су се од ње са народномвојском образовали комбиновани батаљони, који су много поузданији били од батаљона стајаће војске но од народне, што је побудило после другог рата на увећање стајаће војске. Законом од 1883. год. усвојена је кадровска система, а избачена сасвим народна војска. Усвајањем опште војне обвезе у свима државама морао се рок у војсци смањити. Свуда у свету постоје народне војске под разним именима, као у Француској под именом триторијана у Аустрији као ландштурм, у Грчкој под именом народна гарда и т. д.

Кундовић тражи да се цео закон чита. (Вичу: читан је јуче.)

К. Таушановић предлаже да се овај закон усвоји акламацијом. (Усваја се акламацијом закон о војсци.)

Вести из места и са стране.

Је ли протеран уредник „Заставе“ из Београда. У овој ствари јавља ово радикални „Одјек“: Пре неколико дана „Видело“ је јавило да су уредник „Заставе“, г. Јаша Томић и уредник „Србобрана“, г. Паја Јовановић, протерани из Београда. Поуздано смо извештени да је то потпуно измишљен глас. Нити их је наша власт протерала, нити је било разлога да се протерају.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња приређује други дан Ускрса, 25. априла 1888. г. беседу с игранком у корист погорелих Кикинђана у дворани „Царице Јелисавете“ уз суделовање ц. кр. војничке капеле 70. Филиповићеве пуковније и гђица: Милке и Ленке Дунђерске, Виде Ђ. Вукићевића и Виде Варађанина. — Распоред је овај: 1. Увертира у оперу „Вилхема Тела“, од Росини-ја, свира војничка капела. 2. а) Краљ Тулски, од Гунод-а. б) „Aufenthalt“, од Шуберта, пева гђица Милка Дунђерска. 3. Hochzeitmarsch u. Elfenreigen из Менделсонова „Sommernachtstraum-а“, од Ф. Листа, свира на гласовиру гђица Вида Варађанова. 4. Ускрс у пећској патријаршији, црногорско даворије, декламује гђица Вида Ђ. Вукићевића. 5. а) „Ожидание“, од С. Донаурова. б) „Loreley“, од Листа, пева гђица Ленка Дунђерска. 6. Словенске песме, од Шуберта, свира војничка капела. Певање прати у гласовиру гђа А. Михаелзен из Будимпеште. Улазнице се добијају у књижарама Браће М. Поповића и Луке Јоцића и у вече на каси. Добровољни прилози примиће се с погледом на добротворну цел са великом захвалом.

За погорелце Кикинђане. Јављају нам из Ст. Бечеја, да је тамошња српска читаоница одредила на кикиндске погорелце 20 фор. — Читаоница ће дати прилог и на водом пострадале у нашим крајевима.

Гадан посао. Од како су у Пешти почели учити руски језик, почели су тамошњи листови, доносити и руске приповетке. То би било врло лепо, да се и у том послу не чини свашта. Тако пештански „Képes folyóirat“ доноси неке руске приче у преводу, у којима се Русија износи као неко страшило. Но најгадније је у целој ствари то што те приче нису с руског преведене већ их пишу Чивути у мађарским редакцијама. За писце назначују така имена, каквих у Русији и нема. Циљ је свега овога, да се Мађари увере, како тобож' и сами Руси потврђују (овим причама) да је у Русији збиља тако стање, какво га црта мађарска штампа.

Парница против „Трибуне“. 11. о. м. била је пред колошварским поротним судом главна расправа у парници против румунског листа „Трибуне“. Држ. надодветништво у Колошвару оптужило је „Трибуну“ због чланка, који је изишао у 268. бр. њеном од пр. год., а у ком се чланку говорило о изјави генерала Доде Румунима. Оптужене су четир тачке из тога чланка. 1.) тачка гласи: „Генерал Дода је пре свега хтео да пробуди Румуне. Је су ли се збиља Румуни пробудили? Хоће ли се они збиља пробудити? Чују ли они глас правог родољуба, разумеду ли они кратке и јасне речи? Сваким даном све се више купе знаци, који говоре, да се Румуни буде, да чују глас родољуба и да разумеду његове речи. 2.) Па ако би у пркос томе била вика, што је други подижу, тако велика, да се не би могао глас Трајана Доде разумети, онда ћемо ми сви викати, да одјекне по целој земљи. Најпре смо говорили најблажије ... да се зна, како смо говорили. Најпосле дођоше у К рансебеш 600 граничара, да проговоре јасно. Ако и то не буде доста, онда ћемо у невољи сви онако радити, као што су радили граничари. Само ћемо тако показати, да смо се пробудили“. 3.) Јер није говор само о карансебешкој браћи, већ о свима нама, о нашој народној части, о нашем положају у јавном животу наше отаџбине. Незадовољство свију нас велико је и ми не можемо наше тегобе више да подносимо. 4.) Карансебешани са својим избраником иду напред, и ми сви морамо за њима ићи, да се чује, да карансебешки избраник не заступа само свој срез, већ све Румуне у земљама угарске круне. На такву изјаву морамо сви бити спремни“. На главној расправи изјавио је Славици, да он одговара за тај чланак, а из прочитане изјаве уредника „Трибуне“ види се, да је он и писао тај чланак. Чланак је оптужен због дражења на буну. Славици је у својој одбрани доказивао, да у чланку нема тога. Он није политичар, али познаје румунски народ и зна, да су сви Румуни у овој држави незадовољни. Један мађарски песник узвикује: „Ébredj, Árpád fia!“ (Пробуди се Арпадов сине.) Тиме се нико не позива на оружје, већ само, да да гласа од себе. У осталом са генералом Додом и не познаје се. Бранилац оптужеников одбија оптужбу држ. одветника у име народности. На питање: Има ли у оптуженом чланку дражења? 11 поротника рекли су, да има а 1, да нема; на питање: Је ли Славици писац чланка? одговорило се исто тако; на питање: Је ли Славици крив? 9 поротника одговорило је, да јесте, а 3, да није. По томе је суд осудио Славицију на годину дана затвора и 100 фор. глобе. Славици је пријавио ништавну жалбу. Значајно је у овој парници још и то, да седам позваних поротника нису дошли на расправу, те је суд за њихове заменике морао узети људе из публике, што је дошла на парницу.

Парница против генерала Доде. Државни одветник у Карансебешу покренуо је против бившег посланика карансебешког Трајана Доде генерала у м. штампарску парницу због дражења против мађ. народности у једном прогласу који је генерал 2. октобра пр. год. издао на своје бираче. У том је прогласу изјавио Дода, да поверени му мандат прима, али да не ће ићи у сабор. „Јер је румунски народ — вели се у прогласу — потиснут које заваривањем које силом са сваке позиције уставне борбе“, па онда „ми се спремамо за велику и тешку борбу“ и најпосле „данас није реч о једном месту и о једном гласу, већ се народна част румунског народа ставља на коцку“. Та су места у прогласу оптужена и због ће њих имати генерал Дода пред арадским поротним судом да одговара. Због чланка у коме се говорило о том прогласу, а који је чланак изишао у „Трибуни“, осуђен је, као што се види из белешке: „Парница против Трибуне“ Славици на годину дана затвора и 100 фор. глобе. За браниоца узео је генерал Дода Карла Етвеша, посланика у угарском сабору.

Нова школа. У Фелдварцу ће се отворити још једна српска школа. У ту циљ купљена је већ и кућа код српске цркве, а поред садање школске зграде.

Руски прилози на црногорске повољнике. „Глас Црногорца“ јавља, да је руско посланство на Цетињу добило од словенске задруге у Одеси овакав брзојав: „Словенска задруга у Одеси скупила је за Црногорце 1500 (хиљаду и пет стотина) рубаља. Изволите запитати кнеза, да ли да се пошље тај новац или да се за то купи жита. Прилагање се наставља.“ Председник Знаменски. — Голубинској, ђакон димитријевске цркве у Барнаулу, у Сибиру, послао је преко руског посланства на Цетињу 200 рубаља и то: 100 рубаља црногорској сиротињи, а 100 сиромашним ђацима у Црној Гори.

Црногорско паробродско друштво. Читамо у „Гласу Црногорца“: „Са задовољством, које ће с нама делити сваки пријатељ Црне Горе, можемо јавити, да је подузеће нашега паробродског друштва већ толико успело, да ће се овог лета моћи приступити конституисању самога друштва, а пловидба ће отпочети још у течају ове године. Акције овога друштва, врло укусно израђене, већ су разаслате на све стране свима акционарима, и у течају овога месеца очекује се уплата акцијскога капитала. Чим се тај посао сврши, сазваће се, по свој прилици јуна месеца, прва акционарска скупштина, која ће друштво са свим уредити и целој радњи дати сталан облик, покрет и правац. Срећно да бог да!“

Није све онако како изгледа. Из Бугарске јављају ово: „Не давно дошао је у село Клисуру, у трновском округу, окружни старешина. Он сакупи сељаке и држао им је говор, у коме је хвалио патриотизам и велике заслуге владине, а по том је почео да грди Русију. Сељаци чувши те увредљиве речи, дохватише коље, и мал што нису размрскали главу говорнику. И да нису дошли у брзо жандари њега би сељаци убили. Сељаци су га вијали чак до Трнова. Застрашени старешина није се заустави ни у Трнову, но је дотрчао чак у Софију, и неће никако да се враћа на своју дужност без војне помоћи.“

Да ли се у Бугарској краде. Дописник „Варшавског Дневника“ прича ово: „Бугарска влада је наручила у Угарској 600 коња, по 600 дин. за сваког коња. Ти су коњи опредељени за артиљерију и коњаницу. До сада су 100 коња доведени у Софију; но из те гомиле једва се може 20 пробрати; који су подесни за коњаницу, остали коњи не вреде ништа, и једва да може 100 динара стојати један коњ. Комисија, која је примала те коње на граници, добила је инструкцију, да одбаци само болесне, а не и оне, које је једна друга комисија, која је пре отишла у Угарску, већ пробрала. Један официр говорио ми је, да су пре поручивали коње из Русије, и они су били и лаки и здрави и дурашни, а један је коштао 400 франака. За аустријске плаћа се 600 фр. а они су сасвим рђави. „Но за то су ти коњи патриотични,“ додао је официр. И каква се горка иронија чује у тим речима.“

Српска нар. песма у мађарском преводу. Књижевни лист у Пешти „Képes folyóirat“ доноси српску народну песму „Краљевић Марко и Арапкиња“ (Királjevics Márkó és a szerecsen leány) у преводу Адолфа Штрауса. Он је већ више наших народних песама превео на мађарски. Чудимо се само што не каже, да их преваћа са српског а не са „југославенског“ (délszláv) језика.

Буланжерови листови. Пишу из Париза; Многи се чуде што је ђенерал Буланже тако популаран. Њега су таким начинила његова дела и листови буланжистички. Ти листови су веома распрострањени, нарочито у нижим слојевима француског народа. Док велики „Журнал де Деба“ (орган чивуцке алијанције) „Рапел“, „Тан“ и т. д. излазе у неколико стотина хиљада примерака, дотле се Буланжерови листови „Пти Журнал“, „Кокард“, „Журнал Паризиан“ „Ентрасижан“ и др. растурују у 600,000 — 800,000 примерака. Те листове чита маса народа, а она одлучно стоји уз Буланже-а. Много вреди ђенералу што је уз њега и Анри Рошфор са својим „Ентрасижаном“.

Пољопривредна изложба биће ове године маја месеца у Ст. Бечеју и Сомбору. Приређује бачка економска задруга. Као што нам из Ст. Бечеја јављају, стижу тамо већ лађом предмети за изложбу, пољопривредне справе и др.

„Снови.“ Ту чувену причу Емила Золе доноси „Глас Црногорца“ у српском преводу.

Прелаз у православље. Руски листови јављају, да Чеси у Русији једнако прелазе из католичке у православну веру. Значајно је, да и сами католички свештеници примају православље.

Погинуло три хиљаде и осам стотина Индијанаца у име — цивилизације. „Тајмс“ приповеда овај невероватни чин, о ком извештава дописник један из Риа Јанеира: „У једном делу Бразилије отровано је 3000, а у другом 800 Индијанаца, и то стрихином и клоратом од живе. Овим урођеницима управљају особе тамо изаслане од власти. Још се спремају таква недела, а то је, да се спреми, да се отрују још 5000 тих несретних урођеника и то каквим непознатим отровом. Јоаким Буено — тако се зове чиновник зачетник оног страшног дела — навалио је са 70 момака на индијанско једно село, протерао становнике, отровао бунаре, воду, вино, јело што су оставили бегунци и оде даље. Када су се Буено и његова пратња неколико дана после вратили у село, отров беше већ извршио своју задаћу, јата гаврана лећаху над позориштем злочина, на ком је лежало 3000 лешина. Разбојници спустише се тада на друго село од 800 становника, те се опет послужише истом основом, употребише клорат живе с истим успехом. Буено се поноси својим делима, велећи, да свако, ко уништава Индијанце у намери, да поседне њихова земљишта, заслужује хвалу, јер да то чини за цивилизацију“. „Тајмс“ уверава, да је вест добио из поуздана извора.

Трговина.

= **Нови Сад**, 16. (28.) априла. Житарска радња. На житарским пијацама горњим застао је посао са раном у оном правцу напредном који је текао прошле па и у почетку ове недеље. Међутим су стигли знатнији довози лађенски, и са тим новим зрном се је пијаца попунила те је цена за мах са неколико новчића и попустила. На нашој пијаци је без икакве промене и у погледу цене, и у погледу промета са раном до овога часа остало. Један једини лађенски терет се товари са кукурузом на обали дунавској нашој. Цена је рани у нас ова: Пшеница новосадска, шајкашка и сремска 6 ф. 60 н., најизврсније зрно пшенично до 6 ф. 70 н. Зоб 4 ф. 50—60 н. Јечам 4 ф. 40—50 н. Наполица 5 ф. 68—70 н. Кукуруз 5 ф. 60 н. — 5 ф. 70 н., ванредна каквоћа за семе, зрно наших боставција — вртара до 5 ф. 80 н. Све од 100 кгр.

На осталим нашим пијацама нема никакве промене. Посао и радња је сасвим застала.

На свињској и месарској пијаци је нешто продаје. Теоци и јагњци су јевтино пазарени, угојени свињи су одржали своју цену, доклен су мршави свињи веома скупи. Теоци 7 ф. — 16 ф. од ком. Јагњци 4 ф. — 7 ф. од пара. Угојени свињи 48 до 52 н., од кгр. Мршави свињи полугодишњаци 15 ф. — 18 ф., годишњаци 28 ф. — 36 ф., двогодишњи 48 ф. — 60 ф. од пара.

Време облачно кишовито. Вода у Дунаву у опадању. Саобраћај преко понтонске скоро намештене ћуприје на Дунаву са Сремом доста живахан.

*

У **Будимпешти** 15. (27.) априла. Већином се на житној берзи о самој пшници реч води и погађа се за ово зрно. И унапредила се терминска цена пшници. Учињени су у вече закључци са пшеницом ови: Пшеница за јесен 7 ф. 43—44 н. за пролеће пшеница 7 ф. 27—28 н. кукуруз за мај-јуни 6 ф. 31—33 н. Зоб за јесен 5 ф. 40—42 н.

*

У **Будимпешти** 15. (27.) априла. На недељном марвеном вашару је било 4069 ком. крупне и ситне стоке за месарницу. Продавани су волови по пару; 180—300 ф. бикови по 80—190 ф. по ком. биволи 90—150 ф. од пара. Краве јалове 110—190 ф. од пара. Теоци 10—27 ф. од ком. Јагњци 3—6 ф. од пара. Воловско месо 37—43 ф кравије месо 32 до 37 ф. биволје 29—33 ф. телеће 44—54 ф. од м. ц.

*

У **Штајнбруху** 14. (26.) априла. Посао са угојеним свињима је постао повољнији. На окупу је 98.777 ком. угојених свиња. Цене су ове угарски мат. тешки 51—53½ н. млади тешки 55—55½ н. средњи 54—54½ н. лаки 50—52 н. Сеоски тешки 52—53½ н. средњи 52—53½ н. лаки 50—52 н. Српски транзито тешки 51—52 н. средњи 51—52 н. лаки 49—51 н. Све од 1 кгр.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 16. априла у вече.)

Београд. (Од нашег нарочитог извештача.) Указом Христићевим скупштина закључена за 1887. годину. Посланици одлазе кућама.

Београд. (Преко Будимпеште.) Скупштина указом данас пре подне закључена. Ново се министарство није ни представило било скупштини.

Беч. Новонаименовани мостарски митрополит Радуловић положио је данас заклетву.

Париз. Јуче је Булаже при ручку што га је он приредио, одговарајући на здравицу, протестовао против сумњичења да тежи за диктатуром. Изјавио је, да је готов гласати и за укидање председништва републике, ако се такав предлог поднесе скупштини. Кад је Булаже око поноћи пошао из гостионице кући, дочекала га светина на сокаку са бурним усклицима „живео.“ Полиција се умешала, те је њих 40 затворила, међу којима и Деруле и један посланик. После су сви одмах пуштени. У скупштини се данас очекује интерпелација због тога.

Плевна. Принц Фердинанд стигао у варош.

Берлин. Цару Фридриху није од јуче ни боље ни горе. Грознице је скоро са свим нестало.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРБИНОВИ ЗАПИСНИЦИ

пише у везаном слогу

СРБИН-МИЛОШ ГРАБОВАЧКИ.

37-ми број изишао је с овом садржином: Потказивачима! (Денунцијантима.) — Србинов поглед по свету: Година са три осмице (1888.) — Српство. (Балкан и ускрс српске царевине — велике Србије!) — Црна Гора. — Мацарони с „Мартинова-виса". — Светско стање. (Бог-новац планета владарка.) И-та-лија. (Римпапино јежујитство.) — Земунске прилике и неприлике. — Србинове одице. (Песмице данашњег доба.) 1. Пазоваčком престојнику! — 2. Бингулском капелану! — 3. Српским издајницима! — 4. Фенечкој бони! — 5. Др. Мици! — Уз овај број иде додатак: „Јавна тајна", — а доноси припослана из народа; посланички кандидат — гргетешко поглаварство! — Претплата се прима непрекидно. Цена: за целу годину 1 фор, за Србију 3 динара.

ЦРНИ ЛИСТОВИ

ИЛУСТРОВАНИ ЧАСОПИС

за криминалне приче, новеле и описе кривичних догађаја свију народа и времена.

Излазе два пут месечно у свескама од 4 до $4^1/_2$ табака са две слике. **Стају тромесечно 1 фор. 50 новч.** Свеска 1—6, почете свеске из 1887. године 1 фор. 50 новч.

Претплата се шаље књижари г. браће Јовановића у Панчево.

Потписана књижара шаље I. свеску на углед кад јој се пошљу 10 новч. у марци поштанској. Појединe свеске стоје иначе 25 новч.

Београд. **Књижара Велимира Валожића**
власник и издавач
„ЦРНИХ ЛИСТОВА".

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда од 10. марта 1888. до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у СЛАНКАМЕН, ТИТЕЛ: сваки дан у $5^1/_2$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ПОТИСКЕ ШТАЦИЈЕ: сваки дан осим петка, у $5^1/_2$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у $5^1/_2$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у $5^1/_2$ сати по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМПЕШТУ: сваки дан у $10^1/_2$ сати по подне.

У Новом Саду 10. марта 1888.

АГЕНЦИЈА.

НА ЗНАЊЕ.

Поштованом грађанству у месту и у околини јављам овим путем, да је један од мојих деловођа у мојој помодно — мануфактурној радњи и то **Антоније Морт,** делањем својим изгубио савршено моје поверење.

Исти је не сачекавши моју одлуку у тој ствари за добро нашао, из моје радње се уклонути. Деловођа моје радње је сад г. **Карло Ланг.**

Препоручујући се поштованом грађанству и на даље, остајем с особитим поштовањем

Панчево, 25. априла 1888.

Јован Штаглшмит.

ОГЛАСИ.

Ganzseidene bedruckte Foulards von fl. 1.20
bis fl. 3.90 per Meter versendet roben- und stückweise zollfrei das **Fabrik-Depot G. Henneberg** (k. k. Hoflief.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe 10 kr. Porto.

ДАНИЛО ГЕРГУРОВ

У СОМБОРУ

потребује за своју **гвожђарску трговину** једног помоћника. Рок ступања је 3. (15) мај т. г. Вични српском, мацарском и немачком језику имају првенство. 2-3

Хотел „Таково".

Издаје се под закуп у Србији јединствени новоозидати двоспратни хотел, који постоји у Крагујевцу, на првом месту пијаци, према крсту, а у коме има:

13 соба за госте, паркетом патосана велика сала у висини оба спрата са галеријом за светковине и пивницу, кафана трапезарија, кујина за јела, соба за припремање јела, кујина за кафу, соба за разне игре, оделење за точење пива, ручни подрум са два оделења и инсталација за ложење и вентилацију — централна.

Хотелу припада засебно оделење за стан гостионичара са две собе, подрумом, две собе за млађе, пространа штала са шупом за кола, дрва и перионица.

Поред локала хотел је снабдевен: леденицом са 400 кола леда, новим допл-биљаром, огледалима, сликама, мермерним и дрвеним асталима за салу, кафану трпезарију, кујину и собе, ораовим масифним политираним орманима, умиваоницама, ноћним орманчићима и креветима са федерним матрацима, душецима, јорганима, јастуцима, застирачима, посуђем, бурадима, лампама, чивилуцима и телеграфом у оба спрата.

Који је вољан исти под закуп узети, нека се изволи обратити потписатој фирми за услове, цену и погодбу.

Крагујевац, 1888. г.

1-5 **Симеон Степић.**

ОГЛАС.

Моју ново сазидану гостионицу хотел „Салоник" која још није под закуп издавана, издајем под закуп за годину или две дана.

Иста гостионица налази се у сред вароши на најживљем трговачком месту, поред реке Ветарнице, најфиније је измолована, на горњем боју седам гостинских соба са балконом, на доњем спрату три собе, кафана са трапезаријом, кујна, подрум, штала и башта у авлији са леденицом напуњеном са ледом. Гостионица је снабдевена са елегантним намештајем у собама и у кафани, а кујинске ствари и стакларију као и друге ситнице дужан ће бити закупац сам набавити.

Цена је за овај хотел заједно са леденицом пуном леда 160 дуката цес.

Ко је вољан да узме ову гостионицу, нека се обрати на потписаног.

У Лесковцу 10. априла 1888. год.

1—3 **Емин Пашагић.**

С обзиром на пређашње огласе варошког звања (Bureau) кр. уг. државних железница за путничке карте у Земуну у погледу карата за путовање у наоколо (Rundreise) у земљи и ван земље са 33% попуштеним ценама, част је овом звању саопштити, да је и за директно путовање из **Новога Сада** преко **Будимпеште у Беч и натраг** попуштена цена картама, и то стаје:

Једна карта тамо и натраг за:

I. класу фор. 57·19
II. класу фор. 40·49
III. класу фор. 25·70

Ове карте важе за 45 дана, а могу се употребити и за брзе влакове.

Наруџбине прима **варошко звање кр. уг. државних железница за путничке карте у Земуну,** Ackergasse. 10—10

Оглас.

Иланчанска срп. православ. црквена општина расписује за зидарску радњу порте 26. априла (8. маја) т. ј. 3 дан Ускрса тек. год. минуендо лицитацију.

Умољавају се подузетници, да се означеног дана на лицу места изволе наћи.

Иланча, 6. (18.) априла 1888.

Јован Грујански,
председник срк. општ.

2—2

WOLL-REGIME.

Grösster Schutz gegen Kälte u. Hitze sind:

Benger's allein echte

Normal-Unterkleider.

Prämiirt mit 6 goldenen Medaillen.

Illustrirte Kataloge gratis.

Fabrik-Niederlage bei: **Јов. Георгијевића „код писма" у Новом Саду.** 3—

Thee
feinst Souhong Paquet à ¼ Co. . . . fl. 1.25
feinst Melange Paquet à ¼ Co. . . . fl 1 40

Jamaica-Rum feinst, 1 Flasche à 1 Liter . . fl. 1.80

12—30

Cognac, Champagner, alt echt, ¹/₁ Bouteillen . . . fl. 2.—
Borovička, echt, Flasche à 1 Liter . . . . . fl. 1 20
offerirt unter Zusicherung solidester Bedienung.
F. JARUŠEK, Pardubitz, (Böhmen.)
Versandt gegen Nachnahme oder Einsendung des beiläufigen Betrages im Vorhinein.

Нема више зубобоље!
при употреби
анатеринске воде за уста Др. ПОПА

лекара од светског гласа и правог ц. кр. дворског лекара, као средство за чување од зубобоље и бодести у устима, као опробана вода за гргљање при хроничној крвотоји и нужно средство при употреби минералних вода, које у свеци са

— Прашком од зуба или зубном пастом Др. Попа одржава увек здраве и лепе зубе.
— Др. Попа зубна пломба да сами испуњаваш зубе.
— Др. Попа биљни сапун против бубуљица свакe врсте и изврстан за купање.

ЦЕНА: **Анатеринска вода за уста** 50 нов., 1 фор., 1 фор. 40 нов. **Анатеринска паста за зубе у** лонцима 1 фор. 22 нов., мирис. паста за зубе по 35 нов., прашак за зубе 63 нов., пломба за зубе 1 ф., биљни сапун 30 нов.

— Од купочана лажне анатеринске воде за уста, која по анализи највише по здравље шкодљивих мешавина у себи има, изрично одвраћамо.

ГЛАВНИ ДЕПО:
Wien, Stadt, Bognergasse Nr. 2. 18—88

Може се добити у **Н. Саду:** у апотеци Грозинеровој и Г. Пташника, код Л. Стеванновића, Д. Коде, Е. Слезака и П. Јовановића. У Паланци: код К. Харликовића апот. У Футогу: у апот. С. Цвика У Петровцу: у апот. Е. Алаши. У Бачу: Ј. Доминик апот. У Петроваradину: у апот. наследника Деодатових. У Карловци: у апот. Ј. Страсера посл. У Руми: у апот. И. Хондеа и А. Козјака. У Илоку: у апот. Ф. Ласлова. У Митровици: у апот. Петровића,